

в ролі кореферентів розглянуто як важний ознак художественного мови письменниці. Стаття продовжує цикл публікацій по вивченню стилістики українського мови.

Ключеві слова: *кореференти, кореферентна пара, кореферентний ряд, лексико-семантичне значення, ідиостиль письменниці.*

Osipchuk H. V. The place of correfferents in prose by Lina Kostenko

Summary

The article investigates the correspondence of lexico-semantic means of coreference in prose by Lina Kostenko. The main structural feature of the coreferred pairs and coreferred rows has been studied. It determined that coreferred pair or coreferred row is possible only in the text. The baseline name is a primary for creating of a literary image. Because of the gradual deployment of the plot in the text there is an increase in information about a specific subject by using coreference means. The correfferents are divided into groups by content and value. The article examines the correlated nominations.

The verbal and fiction means of the novels by Lina Kostenko has been improved in the process of her creative activity. The Correfferents to names of persons, designation external signs of the character and inner characteristic features are the most productive. Lina Kostenko skilfully recreated the emotional state of the characters, often through subtle outline of certain details, their original and unexpected comparisons. Pictures of life, nature and other elements are amplified and specified by correfferents denoting objects, natural phenomena and abstract concepts.

The article considered common words and authoring's neoplasms as correfferents characterizing writer's artistic language. The correfferents creates the atmosphere of individuality, which is inheriting the Lina Kostenko's artistic style. The article continues a series of publications by the author on the study of Ukrainian language stylistic. It would be thus of interest to study the author's poetic language, which will enable further research on Lina Kostenko's idiostyle.

Key words: *correfferents, coreferred pair, coreferred row, lexico-semantic means, author's idiostyle.*

УДК 821.161.2

Приймак І. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української філології
Хмельницького національного університету
E-mail: prijmak_inna@ukr.net

**ЖІНОЧА ТВОРЧІСТЬ НА СТОРІНКАХ ЛЬВІВСЬКОГО ЧАСОПИСУ «НАЗУСТРІЧ»
(1934–1938 рр.)**

У статті досліджується жіноча творчість на сторінках львівського часопису «Назустріч» (1934 – 1938 рр.). У ХХ ст. активізується літературна діяльність жінок. На сторінках цього видання друкуються твори І. Вільде, Г. Журби, С. Яблонської; також вміщені цікаві розвідки, статті, інтерв'ю з письменницями. Часопис «Назустріч» мав вагоме значення у літературному житті Львова міжвоєнного періоду. Значне місце на сторінках цього видання посідає жіноча тема, яка представлена різнобічно.

Ключові слова: *жіноча література періодичні видання, психологізм.*

Літературний процес 20 – 30-х рр. ХХ ст. – один із найпотужніших періодів в історії української культури, який змінив ідейно-естетичні засади розвитку культурного процесу. Національна література була одним з найвагоміших чинників розвитку української культури та суспільства загалом. Своєрідною та оригінальною сторінкою національного літературного процесу є галицька доба 20–30-х рр. Коли у Східній Україні літературний рух був силоміць пошматований, мистецький ренесанс став «розстріляним відродженням», у Західній Україні спостерігаємо піднесення літературно-мистецького руху.

Вагому роль у розвитку західноукраїнського літературного процесу відіграли літературні видання. Львів як один з найбільших культурних центрів Західної України став осередком розвитку

літературно-критичної думки у 20–30-ті роки. У цей період тут видавалося найбільше літературних часописів, на сторінках яких детально аналізувалися твори українських та чужоземних письменників, з'являлися теоретичні статті з проблем розвитку літератури та літературної критики. Так, значну популярність у 30-ті рр. мали такі видання: «Вісник» (1932 – 1939), «Дзвони» (1931 – 1939), «Назустріч» (1934 – 1938). Ці літературні періодичні видання були невід'ємною частиною літературного життя й водночас активним чинником розвитку літературного процесу. Саме на їхніх сторінках оприлюднили свої твори та дебютували такі майстри пера, як Богдан-Ігор Антонич, Ірина Вільде, Галина Журба, Іван Керницький, Анатоль Курдидик, Наталена Королева, Ярослав Курдидик, Василь Софронів-Левицький, Юрій Косач та ін.

У радянській Україні творчість більшості з діячів західноукраїнського літературного руху 20-30-х років загалом не досліджувалася або згадувалася принагідно. Активізацію дослідницької уваги спостерігаємо з кінця 80 – початку 90-х років ХХ ст., коли в науковий обіг повертаються імена раніше заборонених письменників. На межі тисячоліть з'являється низка ґрунтовних студій, у яких досліджується як літературна спадщина окремого письменника, так і розглядаються загальні аспекти літературного процесу міжвоєнного періоду на західноукраїнських землях. Назвемо лише найвагоміші, на нашу думку, з них. Це, насамперед, збірники статей Тараса Салиги «Продовження» (Львів, 1991), «Високе світло» (Львів, 1994), «Імператив» (Львів, 1998), дослідження Миколи Ільницького «Від «Молодої Музи» до «Празької школи» (Львів, 1995), «Драма без катарсису. Сторінки літературного життя Львова першої половини ХХ т.» (Львів, 1999), монографії Олександра Астаф'єва «Лірика української еміграції: Еволюція стильових систем» (Київ, 1998), Романа Олійника-Рахманного «Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919–1939 роки)» (Київ, 1999), Оксани Веретюк «Українське літературне життя у міжвоєнній Польщі» (Тернопіль, 2001), Стефанії Андрусів «Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст.» (Тернопіль, 2000), Ірини Яремчук «Під знаком вогню. Генетичний контекст і естетична природа поезії УПА» (Львів, 2006) і джерельне дослідження Мар'яни Комариці «Українська «католицька критика»: феномен 20–30-х років ХХ ст.» (Львів, 2007). Ці видання дають змогу охопити майже весь масив багатоманітної літератури міжвоєнної доби, увиразнити її основні течії, особливості, художні пріоритети. Однак у цих фундаментальних працях здебільшого не зосереджена увага на зв'язках митців доби із періодичними виданнями свого часу.

У 1930-і роки чимало митців належали до модерністського середовища галицької літератури, яке ґуртувалося довкола елегантного і дуже цікавого часопису «Назустріч» (1934 – 1938). Ще цих письменників називали «демо-лібералами». Вони відстоювали орієнтацію на західноєвропейську літературу, заперечували застарілі народництво і реалізм, плекали естетизм, долали провінціалізм українського культурного мислення, засвоювали здобутки європейського модерну, привносили дух оптимізму і стильового експерименту, грайливості у слові. Часопис зумів об'єднати плеяду видатних митців та науковців, що творили національну еліту: Левко Лепкий, Михайло Рудницький, Михайло Возняк, Степан Смаль-Стоцький, Володимир Сімович та багато інших

Ініціатором видання літературно-мистецького журналу «Назустріч» виступає Дмитро Левицький. Цей двотижневик виходив друком протягом 1934 – 1938 рр. Редакція припинила видання через фінансові проблеми. У липні – серпні 1939 р. було підготовлено до друку кілька номерів журналу, покращено фінансові справи, і він міг відновити свій вихід. Однак прихід «советської армії» унеможливив реалізацію цієї ідеї.

Часопис користувався великою популярністю у сучасників. Редакційний колектив, очолюваний Д. Левицьким, усвідомлював свою просвітницьку та культурницьку місію. У редакційній статті «100-е число «Назустріч» головний редактор констатує: «Нині наш журнал міцно стоїть на ногах і певно очолює фронт сучасної національної культури. В журналі співпрацюють найкращі літературні та мистецькі імена, до журналу горнеться молодь, яка шукає не фраз, а поради й проведу в її літературних і мистецьких починах» [1, с. 1]. На думку сучасних літературознавців, такого рівня літературного часопису у нас немає до сьогодні.

У ХХ ст. активізується літературна діяльність жінок. Велика когорта письменниць упевнено вийшла на мистецькі простори міжвоєнного Львова. Серед представників жіноцтва у літературному процесі означеного періоду ми можемо спостерігати цікаві й оригінальні постаті, кожна з яких відзначається оригінальністю і своєрідністю у своїх творчих потенціях. Тут присутні представниці традиційної, реалістичної прози (Уляна Кравченко, Костянтина Малицька, Катря Гриневичева), поруч з якими подибуємо яскравих представниць модерного письма (Софію Яблонську, Климентину Авдикович, Мілену Рудницьку, Дарію Віконську).

Вагому роль у питанні популяризації літературної діяльності західноукраїнських письменниць відігравали численні періодичні видання, на сторінках яких друкувалися художні твори, а також критичні статті. У нашій статті ми маємо на меті визначити роль і місце феміністичного дискурсу на сторінках яскравого й інтелектуального часопису «Назустріч».

Хоча й часопис не належав до суто «жіночих» видань, на його сторінках чимало місця відводиться жіночій темі. Зокрема, тут друкуються твори І. Вільде, Г. Журби, С. Яблонської, а також вміщені цікаві розвідки, статті, інтерв'ю з письменницями. Частина 12 видання «Назустріч» 1934 року повністю присвячена жіночій творчості. Його відкриває вступна стаття Андре Моруа «Жіноцтво», далі вміщено огляд «Профілі українських письменниць», авторкою якого є д-р Марія Деркачева. Тут дослідниця розглядає становлення жіночої творчості в національній літературі. У своїй статті вона простежує входження жінок у літературний простір, починаючи з відомих широкому загалу імен Марка Вовчка, Ганни Барвінок, Ольги Кобилянської, Лесі Українки, згодом Марія Деркачева звертається до менш відомих письменниць, серед яких виділяє Євгенію Ярошинську, Христину Алчевську, Уляну Кравченко, Климентину Попович, Анну Павлик. Прикметно, що авторка дослідження не лише акцентує увагу на окремих фактах життя мисткинь, знакових творах у їхньому творчому доробку, а й розглядає їхню діяльність з гендерних позицій, наголошуючи на специфіці жіночого письма в національному літературному просторі. Про розуміння особливостей жіночої природи свідчать вміщені у цьому ж номері розвідки В. Сімовича «Жінка і культура мови», О. Степанів «Жінка-воєк». Такі різнобічні підходи до розуміння й усвідомлення жінки в суспільному, інтелектуальному, творчому житті є ще одним свідченням актуальності жіночої теми у житті міжвоєнного періоду.

Однак, безперечно, центральне місце на сторінках часопису «Назустріч» посідає літературна творчість жінок. Міжвоєнний період став для багатьох митців єдиним часом для творчості, життя, кохання й літературних змагань, задоволення своїх мистецьких амбіцій.

Саме на початку 30-х років у львівських літературних колах активно дискутувалося питання заснування літературного конкурсу. Чільна увага до мистецьких змагань приділялася й на сторінках часопису. Прикметно, що однією з перших лауреаток стала Галина Журба, а членом журі конкурсу була Костянтина Малицька. Остання в інтерв'ю 1934 року наголошує на орієнтації митців на факти й обставини реального життя: «Пишемо чей же для життя і живих людей, а не тільки гуртка прихильників гасла «l'art pour l'art» («мистецтво для мистецтва»)» [4, с. 2].

До перших лауреатів була особлива увага, адже саме явище літературного конкурсу, хоча й мало певні традиції в Галичині, було цілком новим за масштабами. Не диво, отже, що й самі нагороджені почували себе дещо збентежено. Коли кореспондент «Назустріч» завітав додому до Галини Журби, вона навідріз відмовилася давати інтерв'ю, незважаючи на всі дипломатичні вмовляння. Тож ментальність письменницького світу увиразнювала замітка із назвою «Інтерв'ю, якого не було». Кореспондент неначе протиставляє два світи, що їх на той час розділяв Збруч: «Ще до хвилини, коли ви не задзвонили до дверей, на яких прибитий білет «Галина Журба», ви почувате, що ви у Львові. Але як тільки ви увійшли в кімнату й привіталися з письменницею та її чоловіком, ви раптом чуєте, що ви знайшлися в якомусь іншому світі. Так живо нагадується вам Наддніпрянщина з тією її, зовсім іншою від нашої, атмосферою...» [2, с. 1]. Згодом Галина Журба

засвідчила, що не любить такої пильної уваги до своєї особи, вона зізналася, що «твір письменника – це частина його. Цікавиться хтось письменником – хай читає його твір» [2, с. 1].

Яскравою письменницею міжвоєнного Львова є, безперечно, Ірина Вільде. Її твори публікуються в численних часописах, виходять окремими відбитками, що свідчить про неабияку популярність цієї надзвичайно талановитої мисткині слова. На сторінках «Назустрічі» авторка ділиться своїми роздумами про шляхи розвитку літератури. Літературознавці чимало спільних рис знаходять у творчих пошуках Ольги Кобилянської та Ірини Вільде, зокрема в системі світовідчужання, стильовій манері письма, художній лабораторії слова. За соціально-психологічною динамікою герої Ірини Вільде більше тяжіють до естетичної концепції Івана Франка. У багатьох творах письменниці спостерігаємо поглиблений психологізм, занурення у складний внутрішній світ своїх героїв. Ще у перших спробах письменниця проявила себе майстром психологічного малюнку. Говорячи про особливість літературного хисту Ірини Вільде, письменник С. Тудор у статті «У бистрині» (1940) зазначав, що вона «працює дбайливо (і успішно) над словом ширшої мистецької прози, шукаючи доріг у потайні схови людської душі». В інтерв'ю, вміщеному на сторінках часопису «Назустріч», І. Вільде привідкриває для читачів завісу своєї творчої лабораторії: «Мене охопив якийсь неспокій за людське серце, таке, яке воно є саме в собі без тієї сітки всіх питань і вузликів ... в тім неспокою і очікування чогось нового» [2, с. 1].

Таким чином, часопис «Назустріч» посідає одне з чільних місць у літературному житті Львова міжвоєнного періоду. Значну роль на сторінках цього видання відводиться жіночій темі, яка представлена різнобічно.

Список використаної літератури

1. Деркачева М. Профілі українських письменниць / М. Деркачева // Назустріч. – 1934. – Ч. 12. – С. 2–3.
2. Дорошенко В. Мої вражіння від першого літературного конкурсу / Володимир Дорошенко // Назустріч. – 1934. – Ч. 3. – С. 1.
3. Левицький Д. «100-е число «Назустріч» / Д. Левицький // Назустріч. – 1938. – Ч. 3. – С. 1.
4. Малицька К. Літературна нагорода 1934. / Костянтина Малицька // Назустріч. – 1935. – Ч. 3. – С. 4.
5. Рудницький М. Розрізані книжки / М. Рудницький // Назустріч. – 1934. – Ч. 4. – С. 5.

Приймак І. В. Женская творчество на страницах львовского журнала «Назустріч» (1934–1938 гг.)

Аннотация

В статье исследуется женское творчество на страницах львовского журнала «Назустріч» (1934–1938 гг.). В XX в. активизируется литературная деятельность женщин. На страницах этого издания печатаются произведения И. Вильде, Г. Журбы, С. Яблонской, а также помещены интересные исследования, статьи, интервью с писательницами. Журнал «Назустріч» занимает одно из ведущих мест в литературной жизни Львова межвоенного периода. Значительное место на страницах этого издания занимает женская тема, которая представлена разносторонне.

Ключевые слова: *женская литература периодические издания, психологизм.*

Pryymak I. V. Women's creativity on the pages of Lviv journal «Nazustrich» (1934-1938)

Summary

Literary process of the 1920s–30s is one the most powerful periods in the history of Ukrainian culture which changed ideological-aesthetic basis of cultural process development. A peculiar and original period of national literary process is Galician period in 1920s–30s. Literature publications played an important role in the development of western-Ukrainian literary process. In 1930s, the leading spot among periodic publications was taken by the periodical «Nazustrich» («Towards») (1934–1938). Dmytro Levyts'kyi initiated the creation of this publication. The periodical was very popular among coevals. The 20th Century saw activization of women's literature activity. A big group of women-writers became prominent on the artistic field in L'viv of the inter-war period. Works of S. Yablons'ka, I. Vil'de, G. Zhurba as well as interesting insights, articles and interviews with writers were published in brilliant and intellectual periodical «Nazustrich». The 1934 publication part 2 of the periodical is completely dedicated to women's literature. It also contains literary-critical articles, reviews, critiques.

On the pages of «Nazustrich», women-writers share their thoughts about the way of literature development. The periodical «Nazustrich» takes one the leading spots in literature life of L'viv of inter-war period. Topic of women with its versatile representation is very important in this publication.

Key words: *female literature periodicals psychology.*

УДК 811.161.2'373.7

Розгон В. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української мови і методики її навчання
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
E-mail: rozgon.val@ukr.net

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

У статті йдеться про лінгвістичний статус фразеологічних одиниць в українській науковій парадигмі. Висвітлено різні підходи до витлумачення обсягу фразеології та характеризуючих ознак фразеологізмів. Акцентовано увагу на проблемі диференціації та систематизації національної фразеології.

Ключові слова: *фразеологія, фразеологізм, фразеологічна одиниця, стійкість, семантична неподільність, фразеологізовані речення.*

Фразеологія сучасної української мови є тією галуззю мовознавства, що постійно привертає увагу дослідників, у ній найяскравіше виявляється національна специфіка мови, передається дух мови, яку витворив народ протягом віків.

Виразні семантико-стилістичні якості фразеологізмів – їх образність, картинність, жива внутрішня форма – відсвіжують мовлення, роблять його невимушеним, соковитим, містким, дотепно-влучним, що й приваблює майстрів художнього слово, журналістів, публіцистів [15, с. 250].

Мета статті – теоретично обґрунтувати розуміння фразеологічних одиниць в українській науковій парадигмі, акцентувати увагу на розбіжностях щодо обсягу фразеології, сутності фразеологізму та перспективі фразеологічних досліджень.

Питання про фразеологію у власне лінгвальному аспекті уперше порушив швейцарський мовознавець Ш. Баллі, відзначаючи, що сполучення утворює фразеологічну єдність, якщо слова, що входять до нього, утратили всяке самостійне значення – воно притаманне сполученню в цілому, до того ж, значення це нове, не дорівнює сумі значень його складників [3, с. 97]. На його думку, фразеологізм складається з декількох слів, які пишуться окремо; ці слова розташовані в певному незмінному порядку й не допускають уведення будь-яких слів; жодне зі слів такого виразу не може бути замінене іншим [3, с. 98]. Вчений вважає, що ці ознаки є домінуючими, але їх недостатньо, оскільки трапляються фразеологізми, які «не відповідають цим трьом умовам», а «деякі слова звороту можуть бути замінені іншими». Ш. Баллі надав фразеологізмам, паралельно зі словами, статус лексичних одиниць мови, але складнішого характеру.

Фразеологія української мови була об'єктом уваги видатного українського мовознавця О. О. Потебні, який виділяв фразеологічні синоніми, активно використовував фразеологізми в епістолярії, подав дефініцію приповідки, що тепер називають «ідіомою», «фразеологічною одиницею»; розробив питання про зв'язок фразеології з історичною поетикою тощо. Численні приповідки-фразеологізми учений розглядав як образні мовні одиниці насамперед з погляду їх походження, становлення й відбиття у них життя народу [15, с. 34].

У ХХ ст. дослідження фразеологічної проблематики активно здійснювалося українськими науковцями, які спрямовували свою увагу на розвиток різних аспектів національної фразеології, таких як: загальна характеристика фразеології української мови та наукові основи її класифікації